

is voor de Limburgsche Natuurlijke Historie, maar tegelijkertijd óók een gebouw wordt, waard om den naam van oud-Maastricht mede hoog te houden.

Hoe 't Museum levensvatbaarheid heeft, bleek in 't afgelopen jaar allerduidelijkst.

Alhoewel we voor een bezoek aan deze inrichting niet de minste reclame maakten, — we deden zulks opzettelijk niet, wijl ons erachtens hare muren in hun tegenwoordigen toestand op bezoekers 'n al te mallen indruk moeten maken, — werd 't Museum toch bezocht door ruim 500 mensen! een getal, 't welk met gemak een volgend jaar drie en meer malen te verdubbelen is. Want wat zich binnen die sjoel uitziende muren bevindt, aan natuurhistorische voorwerpen is overwaard bekeken te worden.

De Geologische-Palaeontologische afdeling aléén bestaat uit niet minder dan 717 nummers voor 't grootste gedeelte in 1918 bijeengebracht.

De meeste dezer voorwerpen allemaal ondergebracht in doelmatige porceleinen bakjes zijn gede-termineerd; er bevindt zich menig stuk onder, 't welk de bewondering opwekte van tot oordeelen bevoegde bezoekers. Ook de recente fauna werd heel wat uitgebreid en zou nog heel wat vermeerderd zijn geworden als de vochtige bergplaats waarin deze verzameling op den oogenblik moet worden ondergebracht, ons niet had doen terugschrikken om er nu nog meer voorwerpen aan 't gevaar van bederf te gaan blootstellen.

Gevaar voor bederven, tengevolge van vocht, is oorzaak geweest, dat de onderhandelingen, welke wij met den heere H. de Wever voerden over den aankoop van zijne prachtige collectie vogels (door wijlen zijn vader bijeengebracht), tot nog toe zonder resultaat bleven.

De conditie, sine qua non, door den heer de Wever gesteld, luidde: „eerst zorgen voor droge, doelmatige lokalen!”

Mogen die lokalen er in 1914 komen!

Waar ons in 't vooruitzicht werd gesteld, dat in de lente van 1918 een aanvang zou worden gemaakt met de restauratie en de botanische tuin alsdan 'n tijdlang zou dienst moeten doen als stapelplaats van bouwmaterialen en afbraak, werd voor zijne verzorging maar weinig gedaan.

't Gevolg hiervan was, dat de tuin er „verwilderd” uitzag. Dit had voor menigen bezoeker juist 'n charme. Voor ons zelf echter is hij 't heele jaar door 'n voorwerp van ergernis geweest en we zouden niets liever willen, dan dat we zoodra mogelijk weer orde kunnen brengen in dezen floristischen chaos, dien we echter voorloopig, met 't oog op herstellingswerken, moeten laten voortbestaan. Tegen onnutte uitgaven toch is onze vereenigingskas niet bestand.

De boekerij mocht zich gelukwenschen met de aanwinst van verschillende werken. De uitgave van een nieuwen catalogus zou zeker reden van bestaan hebben, maar.... we hebben 't bereids gezegd: papier is peperduur en betaling van drukloon gaat onze krachten te boven.

Den talrijken schenkers van naturaliën en boeken zeggen wij voor hunne gaven hartgrondigen dank.

We hopen, dat ook in de toekomst museum, tuini en bibliotheek zich in de goede giften van zeer velen blijven verheugen.

JOS. CREMERS.

PLANTENVONDSTEN IN 1918.

't Veeljarig oorlogsleed bleef ook 'n stempel drukken op de natuurwetenschappen; niet 't minst in ons gewest, dat door zijne ligging — in normale tijden zoo bevoordeeld — thans voor een goed onderzoek allerlei moeilijkheden opleverde. De „verboden strook”, 't „passenstelsel”, „gebrekkige treinenloop”, „gebrek aan fietsbanden”, bovendien „brood-, vet- en boterkaarten” waren weinig geschikt om iemand tot natuurstudie uit te noodigen.

Vreemde planten werden niet meer aangevoerd. Er valt dit jaar dus weinig nieuws op floristisch gebied te vermelden. Toch meen ik enkele vondsten te moeten meedeelen.

—o—

Van de zeldzame variëteit *montana* van *Euphrasia Rostkowiana*, waarvan hier slechts één vindplaats bekend was, n.l. te Hoensbroek (Overbroek) maar die weldra zal bebouwd worden, vond Rector Brouns nog een tamelijk rijke groeiplaats tusschen Geulle en Bunde. Waarschijnlijk bereikt deze variëteit in Z.-Limburg haar noordgrens.

Langs 't spoor te Bunde vond dezelfde belangrijke kruisingen tusschen de Bleek-gele Hennepnetel (*Galeopsis dubia*) en de Raai (*G. Ladanum*). Deze waren in Nederland nooit te voren waargenomen. De bijzonderheden hiervan zullen in 't Jaarboek worden vermeld. Jammer genoeg zijn te weinig exemplaren ter zaadwinning kunnen blijven staan; wegens de jaarlijksche groote schoonmaak der lijnen voor de Inspectie. Mochten ze in 1919 terugkeeren, dan hopen we ze langer te kunnen waarnemen.

Iets verder noord- en zuidwaarts langs 't spoor groeide **witbloemige Vlasbek** (*Linaria vulgaris*). Toch hadden de bloemen altijd nog een geel gehemelte, zoodat ze, waar ze alleen groeien, niet zoo dadelijk in 't oog vallen, maar naast den gewonen vorm steken ze duidelijk af.

De heer Kentgens, leeraar te Sittard, zond me een zuiver witbloemig exemplaar van *Vicia angustifolia Bobartii*, gevonden in een klaverakker te Geleen. Dit heeft enkele korrels rijp zaad gevormd, dat we zullen uitzaaien.

In zijn tuin (dicht bij een der graanmagazijnen) was een composiet opgekomen, die — na lang zoeken — *Guizotia oleifera* bleek te zijn; een plant die in Indië en Abyssinië om haar oliehoudende zaden gekweekt wordt en met granen of andere landbouwzaden wel eens naar Europa komt.

Bij Grasbroek vond hij verschillende plantsoorten, die thuis hoorden op sterk kalkhoudenden grond. 't Zou van belang zijn die streek eens nader te onderzoeken, ook om eens vast te stellen, met welken kalkgrond men hier te doen heeft.

De heer Stessen, leeraar te Rolduc trof dit jaar de **purperbloeiende** variëteit van de Gewone Brunel tusschen Simpeldveld en Keversberg aan. De witbloemige vorm is reeds door hem in 1917 bij Gulpen ontmoet, evenals de soort *B. alba* Pall.

In een gedeelte der Schinveldsche bosschen, n.l. in „de Keisjch” vond ik een uitgebreide kolonie **Koningvarens** in Juni. Op de plekken, waar 't houtgewas gekapt was, zag ik slechts lage planten, die weinig sporen droegen en waarvan de bladtopen verschrompeld waren door de late nachtvorsten. Men zou van deze beschadiging eerder de droogte de schuld willen geven, met 't oog op 't wisselend vochtgehalte dezer terreinen, maar die had er niet geheerscht. Waar 't kreupelhout niet gesnoeid was

zag men dan ook prachtplanten met ongeschonden veeren van 1.30 M. hoogte en rijk aan sporen.

In 't vochtig zand groeide hier ook een braamsoort, die ik lang in Z.-Limb. verwacht, maar tot nu toe te vergeefs gezocht had, n.l. de **Gegroefde Braam** (*Rubus sulcatus* Vest). Ze gelijkt zeer veel op de hier algemeen op vochtigen zandgrond voorkomende *R. suberectus* And., waarmee ze tot de vroegbloeiende bramen behoort; maar terwijl de laatste meer ronde stengels heeft met kleine zwart-roode priemvormige stekels, zijn deze bij *R. sulcatus* kantig tot gegroefd met zware, geelgroene erg verwijderd zittende stekels.

In een boschje tusschen de Duitse grens en de z.g. „Kleine Allee” viel dadelijk een eikenstruikje op door den eigenaardigen bladvorm. De bladschijf was n.l. langs de middennerf sterk naar boven, de bladtop naar beneden gekruld, terwijl 't gedeelte tusschen 2. zijnerven eveneens geplooid was. De boschwachter, die me vergezelde — 't is niet raadzaam in deze uitgestrekte bosschen, de grootste van Z. Limburg, zonder gids rond te dolen — vergeleek ze dadelijk met de gekroesde vleugelveeren der bekende zwarte zwanen. Dit is 'n nieuwe variëteit van den Gewonen Eik (*Quercus pedunculata*). Variëteiten met bladen, waarvan de bladschijf onregelmatig heen en weer gebogen (cochleata, contorta) of langs den middennerf naar beneden geplooid is (cucullata) of waarvan de randen gekroesd zijn (crispa) zijn reeds lang in cultuur en ook wel in 't wild bekend. 't Struikje was heel gezond maar te oud om te verplaatsen; ik zal trachten 't door enting te vermeerderen.

Eén der kruisingen van *Polygonum mite* en *P. Persicaria* (*P. bitense* Sch.) komt hierop veel plaatsen tusschen de ouders voor. Vroeger zag ik deze plant aan voor 'n kleurvariatie van *P. mite*, nu ik haar beter ken, vind ik ze haast overal, maar steeds in weinig exemplaren. Terwijl 't rood van *mite* en *Persicaria* heel helder is, heeft de bastaard effen zachtvleeschkleurige bloemen, die veel langer open blijven dan die der stamouders; er vormen zich geen of maar 'n paar driehoekige zaden; de bladen hebben slechts 'n zwakke vlek.

In een hollen weg tusschen Nuth (Nierhoven) en Nagelbeek (Schinnen) zagen we dit jaar de witgeel vruchtige variet. van de Gewone Wilde Aardbei. Over een lengte van pl.m. 80 M. groeit op de schaduwhelling uitsluitend deze var., op de zonhelling alleen de typ. roodvruchtige vorm.

A. DE WEVER.

EEN EN ANDER OVER DE EIFEL.

De meening, dat de Zuid-Limbursche heuvels te beschouwen zijn als de eerste voorloopers — of wel de laatste uitloopers — van de Eifel, is in menig opzicht treffend juist. Voor de Zuid-Limburgers ligt dit belangwekkende middelgebergte-landschap bovendien om zoo te zeggen naast de deur en het kan derhalve voor hen als gemakkelijk bereikbaar studieterrein dienst doen. Het komt mij daarom niet misplaatst voor in het Maandblad van het Natuurhistorisch Genootschap een en ander over de Eifel mede te deelen, teneinde de lust tot eigen studie op te wekken. Moge de vurig begeerde vrede daartoe spoedig de gelegenheid weder openen!

De aanleiding tot het schrijven van de onderstaande bladzijden vond ik eigenlijk in een aardig werkje van Dr. A. Quaas: *Zur deutschen Landeskunde, VII Eifelstudien* 1), waarin men talloze interessante waarnemingen, opmerkingen en literatuur opgaven bijeen vindt; het volgende is nageenog geheel aan dit artikel ontleend, dat aldus ook weder in andere kringen nut zal kunnen stichten.

De met dezen naam aangeduid landstreek, begrensd door den Rijn, de Moezel, de Duitsch-Belgische grens en het Nederrijnsche laagland, mocht zich in de laatste tientallen van jaren in een steeds toenemende belangstelling van de zijde der natuurvrienden en natuuronderzoekers verheugen, niet het minst ook dank zij de werkzaamheid van den actieven „Eifelverein”. De welvaart der eertijds achterlijke en verarmde bevolking is o. a. door den aanleg van goede verkeerswegen aanmerkelijk toegenomen, doch de vorderingen van het natuurwetenschappelijk onderzoek zijn bij den economischen opbloei wel wat ten achtergebleven. Sinds de dagen van Leopold von Buch heeft de Eifel steeds gegolden als het klassieke land voor de studie der Duitse geologie en hebben haar bergen en dalen jaarlijks aan honderden harer discipelen de gelegenheid geboden tot kennismaking met de aardkunde in het vrije veld; niettemin is haar rijke natuur nog volstrekt niet in alle onderdeelen voldoende doorvorscht. Precies als in Zuid-Limburg!

De door den Pruisischen staat ondernomen geologische karteering is sinds korten tijd met dit gebied begonnen en zal met de volledige opname eerst over circa 20 jaar gereed kunnen zijn. Volgens mededeeling van Dr. Quaas zijn tot nog toe verschenen:

aflevering No. 50 (Blätter Trier, Pfalzel, Welschbillig, Schweide, Bitburg, Landscheid);

aflevering No. 51 (Blätter Wallendorf, Bollendorf, Mettendorf, Gemünd, Oberweiss)

aflevering No. 78 (Blätter Dasburg, Neuerburg, Waxweiler, Kilburg);

aflevering No. 141 (Blätter Aachen, Herzogenrath, Eschweiler, Stollberg, Düren, Lendersdorf)

aflevering No. 144 (Blätter Vettweiss, Enskirschen und Rheinbach).

Verder is nog blad Zulpich gereed en was de opname der bladen Nideggen, Eupen, Rötgen, Mechenich, Ahrweiler, Linz, Tervel en Montjoie in 1914 nog in volle gang; vermoedelijk zullen de laatstgenoemde bladen pok thans nog wel niet voltooid zijn.

Naast de geologische biedt de Eifel ook tal van andere onderwerpen voor nauwgezette studie, waarop in het in 1913 verschenen „Eifel-Festschrift” 2) de aandacht gevestigd wordt. Het volgende is in hoofdzaak een greep uit dit veelzijdige werk, verrijkt met opmerkingen van Dr. Quaas.

In de eerste plaats worden hierin door W. Tucker-mann besproken de wijzigingen in het algemeene landschapsbeeld der Eifel sinds de Fransche karteering onder Napoleon I in de jaren 1801—1814, waardoor een goede vergelijking met de huidige toestanden mogelijk wordt. De Eifel reeds vóór en ten tijde der Romeinen een min of meer ontgonnen landstreek, die gedeeltelijk zelfs toenmaals dichter bevolkt was dan nu, droeg in de middeleeuwen voornamelijk loofwoud, gedurende de daarop gevolgde eeuwen heeft ontbossing op groote schaal plaats gegrepen, waarmede achteruitgang en verar-